

Tjernobyľvanlukkan:

Ongar fylgjur fyri heilsustøðuna hjá føroyingum

Men kanningarnar av geislavirknum evnum halda fram. Sum er verða hesar royndir sendar til kanningar á Risø, men hetta tekur alt ov langa tíð, um vandi veruliga er á ferð, og tí er neyðugt at kunna gera hesar kanningar í Føroyum, sigur Heilsufrøðiliga Starvsstovan í ársfrágreiðing.

Í ársfrágreiðing síni sigur Heilsufrøðiliga Starvsstova m.a.

Náttina hin, 26. apríl hendi álvarslig vanlukka á atomorkuverkinum í Tjernobyľ, Ukraine, USSR, tá tamarhaldið varð mist á einum av teimum fyra reaktorunum.

Hetta fordi m.a. við sær, at sjálv reaktorkjarnan bleiv illa skadd, og partar av uranbrennievnum smeltaði. Úrslitið av hesum var, at sera stórar nøgdir av geislavirknum evnum varð spjatt út í umhvørvið. Høvuðsparturin av geislavirknu evnunum var Iod-131 og í minni mun Cesium 134 og 137. Harumframt vóru smáar nøgdir av umleið 15 øðrum sløgum av geislavirknum frumevnum ávistar.

Vanlukkan hevur sjálvsagt havt ógvuliga álvarsligar avleiðingar fyri økið uttanum Tjernobyľ, umframt at geislavirknu evni við vindi og regni eisini blivu ferd víða um í heiminum.

Longu 28. apríl varð økt innihald av geislavirknum evnum funnið í luftini í Danmark, Svøríki og Noregi.

Ikki sørt av ræðslu stóðst av hesum, av tí at litlir og ongir veruligir

upplýsingar komu úr USSR. Hinvegin gjørdur fjelmiðlarnir sera nógv burtúr, og ótryggleikin millum fólk gjørdist tí væl størri enn neyðugt, vegna tær ymisku tilráðingarnar og upplýsingarnar.

Í døgnum eftir 28. apríl 1986 varð fylgt væl við gongdini í málinum, og eitt stórt tal av starvsstovum og serkønum hava gjørt kanningar og heilsufrøðiligar metingar av tilbúðinum.

Kanningar í Føroyum

Í Føroyum gjørdi Støðis-útbúgvingin einstakar kanningar av luft, og Starvsstovan sendi í fyrsta umfari einstakar próvar av grasi til kanningar á Atomgranskingsstovninum Risø. Hetta fyri at fáa eina hylling á, hvussu stóðan var í tíðarskeiðnum beint eftir vanlukkuna. Harafturat hevur Starvsstovan tikið aðrar próvar til tess at lýsa støðuna hjá okkum bæði áðrenn og eftir Tjernobyľvanlukkuna.

Niðurstøða

Í síni heild kann sigast, at Føroyar í lutfalsliga litlan mun vóru ávirkaðar av

Tjernobyľvanlukkuni, og fær hon ivaleyst ongar fylgjur fyri almennu heilsustøðuna hjá føroyingum, eins og tað ikki fer at kunna siggjast á talinum av krabbameinstilburðum í framtíðini.

Til sammetingar kann nevast, at innihaldið av geislavirknum evnum í umhvørvi og matvørum okkara í 1960-unum var væl hægri enn í dag orsakað av atomroyndarspreiðingunum í Novaja Semlja. Henda ávirkanin var eisini yvir longri tíðarskeið.

Dálking við geislavirknum evnum fer um landamærk, og má tí hvørt samfelag sær hava eina tilbúgvingsrættan. Í Føroyum hevur Støðisútbúgvingin tikið stig til at betra um okkara møguleikar til m.a. at kunna gera kontinuerar kanningar av geislavirknum evnum í luftini, og skal hetta nýtast sum liður í eini tilbúgvingsrættan.

Sum er, heldur Heilsufrøðiliga Starvsstovan fram við at senda próvar av regni, grasi og ymiskum matvørum til kanningar á RISØ. Hinvegin gongur hetta alt oy seint, um vandi veruliga er á ferð, og er tað tí neyðugt, at vit í Føroyum fáa tey neyðugu tólini til kanningar av geislavirknum evnum ikki bara í luftini, men eisini í fæstum og flótandi evnum.

At enda vil Starvsstovan nýta høvi til her at takka øllum búnaðarfólkum, sum hava verið so beinasom at sent okkum ymiskar próvar til kanningar í hesum sambandi.

Klárir! Antin verður tað eitt ordans brak ella eisini fáa vit Nobelheiturstekin.

Tey hundradtals ferðafólkini, sum Norrøna, Churchill og flogfarið flytur til Føroya, siggjast aftur víða hvar í Føroyum. Og ymisk eru ørindini, tey koma í. Hesin hevur málningaútgærðina við sær, og nú ein dagin hevði hann sett hana upp niðri á Konga-brúnni. (mynd: Tórfinn)